

9. Dubey J. P. Toxoplasmosis of Animals and Man. / J. P. Dubey, C. P. Beattie // CRC Press, Boca Raton, Florida, 1988. – 220 p.
10. Lappin M. R. Feline toxoplasmosis: interpretation of diagnostic test results / M. R. Lappin // *Semin Vet. Med. surge (small anim.)*. – 1996. – № 11. – P. 154 – 160.
11. Lin D. S. Comparison of four diagnostic techniques for detecting *Toxoplasma gondii* infection in cats, dogs and humans / D. S. Lin, W. L. Su // *Acta Zool. Taiwanica*. 1997. – Vol. 8, № 1. – P. 3 – 13.
12. Remington J. S. Toxoplasmosis / J. S. Remington, R. McLeod, G. Desmots // *Infectious diseases of the fetus and newborn*. – Philadelphia: WB Saunders, 1994. – P. 140 – 267.
13. Sohn W. M. Western blot analysis of stray cat sera against *Toxoplasma gondii* and the diagnostic availability of monoclonal antibodies in sandwich-ELISA / W. M. Sohn, H. W. Nam // *Korean J. Parasitol.* – 1999. – Vol. 37, № 4. – P. 249 – 256.
14. Токсоплазмоз [сайт] Режим доступу: <http://www.tiensmed.ru/news/toksoplazmoz-wkti/> (01.02.2016) Загол. з екрану. (Сайт оновлений 11 лютого 2010 р.).
15. Ольга Куршакова Чи небезпечний кіт для вагітної [сайт] Режим доступу: <http://lady.tochka.net/ua/12805-opasen-li-kot-dlya-beremennoy/> (10.05.2011) Загол. з екрану. (Сайт оновлений 10 травня 2011 р.).

SEROLOGICAL SCREENING OF DOMESTIC OMNIVORES ON MYCOPLASMA INVASION

Broshkov M. M., Semenova A. A.

Odessa State Agrarian University, Odessa, Ukraine

Yablonska O. V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

The results of studies on toxoplasmosis sera suspected disease on dogs and cats. We found that 256 sera from animals in the 15.2 % recorded seropositive for IFA, also in the cats, this figure is higher by 3.8 % than in dogs. During toxoplasmosis of these cats set some seasonal pattern, which manifests an increase in the number of reported cases in the summer. In dogs, the seasonal pattern isn't found.

Keywords: *toxoplasmosis, cat, dog, serological screening of blood serum*

УДК: 619:616-002.952-08:615.285:636.5

ІНТЕГРОВАНА СИСТЕМА ЗАХИСТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ ВІД ЕКТОПАРАЗИТІВ

Машкей А. М., Євтушенко А. В., Євтушенко І. Д., Сумакова Н. В.

*Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини»,
м. Харків, Україна, e-mail: arahnoiekvmt@gmail.com*

Богач М. В.

Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ», м. Одеса, Україна

*Проведено вивчення поширення ектопаразитарних захворювань суходільної птиці у господарствах з різною технологією утримання у Лісостеповій зоні Україні. Встановлено, що основними захворюваннями є дерманісіоз, який викликає червоний курячий кліщ (*Dermanyssus gallinae*) інтенсивність інвазії (II) складає у середньому від 45 % до 80 %; малофагоз, який викликають пухоїди *Menoron gallinae*, *Menacanthus stramsneus*, *Lipeurus variabilis*, II складає від 15 % до 22 %. Створено інтегровану систему захисту птиці від ектопаразитів.*

Ключові слова: *птиця, червоний курячий кліщ, пухоїди, інтегрована система, дерманісіоз, малофагоз*

Для збільшення обсягів виробництва високоякісної продукції птахівництва, фахівцям необхідно оберігати птицю від інфекційних та інвазійних хвороб. Профілактика інфекційних хвороб на промислових птахофабриках, як правило, проводиться в зазначені терміни і з певною послідовністю. Заходам боротьби з паразитами, на жаль, приділяється недостатня увага і частіше доводиться не тільки вирішувати проблему, викликану ними, але і боротися з наслідками, які приводять до додаткових економічних втрат.

З кожним роком все більшого поширення, як на птахофабриках промислового типу, так і при розведенні птиці у фермерських і присадибних господарствах, набувають арахноентомози. Найбільш шкідливими вважаються: дерманісіоз, який викликає

червоний курячий кліщ *Dermanyssus gallinae* сімейства Dermanyssus, аргазідоз птахів, збудником якого є кліщ *Argas persicus* сімейства Argasidae, акариформні кліщі роду *Knemidocoptes* сімейства Sarcoptidae, які викликають захворювання кнемідокоптоз або «вапняна нога», пухойди *Menopon gallinae* і *Menacanthus stramineus* сімейства Menoponidae, що викликають захворювання на малофагоз [1, 2, 3].

Ареал мешкання даної групи комах поширений практично повсюдно. Недотримання карантинних заходів, порушення норм утримання поголів'я, відсутність профілактичної дезінсекції та акаратазації сприяє збільшенню чисельності ектопаразитів у птахівництві.

Метою роботи було вивчити поширення ектопаразитарних захворювань суходільної птиці та створити інтегровану систему захисту від ектопаразитів.

Матеріали та методи. Для створення системи було проведено обстеження на ектопаразитарні захворювання та диференціацію ектопаразитів з використанням відповідних методик. Для виявлення пухойдів було обстежено птицю віком від 3 місяців. Для цього ретельно оглядали ділянки куприкової залози, клоаку, задню, нижню та бокові частини тіла, а також голову. Особливу увагу під час огляду приділяли ослабленій, виснаженій птиці з більш вираженими ділянками алопецій. Діагноз встановлювали на підставі наявності паразитів на тілі птиці. Малофагів (пухойди) диференціювали від вошей по наявності гризучого апарату та формі голови (у пухойдів голова значно ширше за груди).

Для діагностики кнемідокоптоза, у птиці брали для мікроскопії шкірні лусочки з кінцівок ніг. Відібраний матеріал досліджували відразу або не пізніше 72 годин після взяття зніскрібка.

Для виявлення захворювання на дерманісіоз кліщів збирали з тіла птиці та з різних конструкцій у приміщеннях для утримання птиці.

Збір кліщів з птиці. Кліщів збирали з курей в пташниках вночі при світлі ліхтаря, кліщів частіше виявляли на голові біля гробінця та повік, на шиї, під крилами та у складках шкіри.

Присмоктавшися кліщів знімали тонким пінцетом, а тих, що вільно переміщувалися – пензликом змоченим у спирті, або тонкою дерев'яною паличкою із загостреним кінцем.

Збір кліщів у приміщеннях. Для виявлення кліщів у пташниках збір проводили в будь який час доби. Кліщів збирали шляхом змітання щіткою на аркуш білого паперу з кліток, транспортерної стрічки, годівниць, бар'єрної гуми, яєць, а також брали проби кормового пилу, посліду.

Чисельність кліщів у приміщеннях визначали шляхом підрахунку паразитів за методикою [4]. Техніка відбору проб персидського кліща (*A. persicus*) така ж, як у *D. gallinae* [5].

Результати досліджень. Поширення ектопаразитарних захворювань суходільної птиці проводили у Лісостеповій зоні України. При обстеженні птахогосподарств з клітковим типом утримання, як курей несучок, так і молодняку виявлено, що основними паразитами є червоний курячий кліщ (*D. gallinae*), інтенсивність інвазії якого складає від 45 % до 80 %, також у приміщеннях та на території птахогосподарств були виявлені двокрили (*Diptera: Muscidae*) – *Musca domestica* L., *M. autumnalis* L., *Fannia canicularis* L., *Drosophila funestrus* L., пухойдів зустрічали дуже рідко II складала (3–5)%.

У птахогосподарствах по утриманню птиці на глибокій незмінній підстилці основними паразитами є: червоний курячий кліщ II (35–47)%, пухойди підотряду *Mallophaga* II (15–17)%. Двокрилих *Musca domestica* L., *Fannia canicularis* L., *Drosophila funestrus* L. ідентифікували тільки на прилежних територіях біля пташників.

У фермерських господарствах (утримання на підлозі) крім високої чисельності курячого кліща (в 1 г субстрату до тисячі живих кліщів), були виявлені пухойди: *Menopon gallinae*, *Menacanthus stramineus*, *Lipeurus variabilis* II складала (20–35)%, також ідентифікували двокрилих (*Diptera: Muscidae*) – *M. domestica* L., *M. autumnalis* L., *F. canicularis* L., *D. funestrus* L.

При обстеженні присадибних господарств крім дерманісіозу, малофагозу було встановлено захворювання на кнемідокоптоз («вапняна нога»), серед птиці старшого віку. Інтенсивність ураження червоним курячим кліщем складала – (75–80) %, пухойдами – (30–40) %, кнемідокоптесами – (2–5) %.

Розглядаючи сучасний епізоотичний стан щодо найбільш поширених ектопаразитарних захворювань, була розроблена інтегрована система захисту птиці від ектопаразитів.

Розроблена нами система інтегрованого захисту птиці базується: на проведенні комплексу досліджень – еколого-фауністичних, діагностичних; ветеринарно-санітарних заходах; фізичних, механічних і хімічних методів боротьби.

За попередніми дослідженнями для боротьби з ектопаразитами нами були розроблені:

Засіб «Акариноцид» для боротьби з ектопаразитами різних видів сільськогосподарських і свійських тварин та птиці. До складу засобу входять дві діючі речовини, що дає засобу можливість бути більш ефективним проти тимчасових ектопаразитів.

Засіб «Ектоцид-плюс» для боротьби з ектопаразитами тварин. За механізмом дії «Ектоцид-плюс» є вираженим інсектоакарицидом, який згубно впливає на постійних ектопаразитів.

Принада «Діптоцид» для боротьби з мухами. За рахунок діючої речовини циперметрин, синтетичного статевого феромону кімнатної мухи (цис-9-трикозен) і харчового атрактанту бурякової меляси, принада є більш ефективною для боротьби із зоофільними мухами [6, 7].



Рис. 1. Інтегрована система захисту сільськогосподарської птиці від ектопаразитів

Висновки. 1. При проведенні епізоотологічного моніторингу ектопаразитарних захворювань птиці у птахогосподарствах України встановлено, що як при клітковому утриманні, так і утриманні на підлозі, основним ектопаразитом є курячий кліщ *D. gallinae*, який викликає захворювання дерманіоз. Чисельність курячого кліща змінюється в залежності від пори року. У присадибних господарствах, крім курячого кліща, в 1 г субстрату до тисячі живих кліщів, були виявлені пухойди: *Meporon gallinae*, *Menacanthus stramsneus*, *Lipeurus variabilis*, які викликають захворювання птиці на малофагоз, кнемідокаптоз («вапняна нога») і який був виявлений у птиці старшого віку.

2. На основі біологічних та екологічних особливостей, видового складу ектопаразитів, факторах, пов'язаних із засобами, методами і організацією дезінсекції та декарізації та фізичних, механічних і хімічних методах боротьби препаратами («Акариноцид», «Ектоцид-плюс», «Діптоцид») створена інтегрована система захисту птиці від ектопаразитів.

Список літератури

1. Паразитология и инвазионные болезни животных [Текст]: учеб. пособие / М.Ш. Акбаев [и др.] ; под. общ. ред.. М.Ш. Акбаева. – М.: «Колос», 2008. — 776 с.
2. Акбаев, Р.М. Состав и сезонная численность пухопереедов - возбудителей маллофагоза кур [Текст] / Р.М. Акбаев // Ветеринария. — 2010. — № 10. — С. 31–32.
3. Акбаев Р.М. Эктопаразиты кур и зоофильные мухи в промышленном птицеводстве и усовершенствование мер борьбы с ними в условиях Московской области [Текст]: автореферат дисс. ... канд. вет. наук. — М., 2003. — 159 с.
4. Сперанская, В.Н. Схема оздоровления кур от эктопаразитов в птицеводствах Ленинградской области [Текст] / В.Н.Сперанская, В.Ф. Гусев // Болезни птиц: Сб. трудов ВНИИБП. - М., 1969. - Вып. 3 (14). – С. 24-27.
5. Методи відбору проб членистоногих (кліщів, комарів) для діагностики ектопаразитозів свійської птиці [Текст] / А.М. Машкей, Н.В.Сумакова, О.С. Сіренко // Методичні рекомендації розглянуто та схвалено методичною комісією Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» (ННЦ «ІЕКВМ», м. Харків) Української академії аграрних наук (УААН) протокол № 6 від «10» жовтня 2010 року.
6. Мищенко, А.А. Распространение и локализация куриного клеща (*Dermanyssus gallinae*) и средство борьбы с ним [Текст] / А.А.Мищенко, А.Н.Машкей, О.В. Пономаренко // Ветеринарна медицина: міжвід. темат. наук. зб.- X., 2010. - Вып.94.- С.284-285.
7. Машкей, А.Н. Приманка «Диптоцид» - эффективное средство для борьбы с зоофильными двукрылыми / А.Н.Машкей, А.А.Мищенко, О.В.Пономаренко, Н.В.Сумакова // Ветеринарна медицина: міжвід. темат. наук. зб.- X., 2011.- Вып.95.- С.373-375.

INTEGRATED SYSTEM OF PROTECTION FROM POULTRY ECTOPARASITES

Mashkey A. M., Evtushenko A. V., Evtushenko. I. D., Sumakova N. V.

National Scientific Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine", Kharkiv, Ukraine

Bogach M. V.

Odessa Experimental Station of National Scientific Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine", Odessa, Ukraine

*The study of the spread of ectoparasites diseases upland birds in farms with different technology keeping in forest-steppe zone of Ukraine. It was established that the main diseases are dermanisioz that causes red chicken mite (*Dermanyssus gallinae*) the intensity of infestation (II) is an average of 45 % to 80 %; malofahoz that cause lice *Menopon gallinae*, *Menacanthus stramsneus*, *Lipeurus variabilis*, II is from 15% to 22%. Created an integrated system of protection of poultry ectoparasites.*

Keywords: *bird, chicken, red mites, lice, integrated system, dermanisioz, malofahoz*

УДК: 636.71.8.09:616.995.121(477.54)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ТА ПРОЯВУ КЛІНІЧНИХ ОЗНАК ЗА ДИПІЛІДІОЗУ БЕЗПРИТУЛЬНИХ СОБАК ТА КОТІВ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Приходько Ю. О., Пономаренко В. Я., Лаптії О. П.

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків, Україна, e-mail: zoovet.kharkov@gmail.com

За результатами гельмінтокопроскопічного дослідження безпритульних собак і котів Комунального Підприємства «Центр поводження з тваринами» міста Харкова встановлено, що ураженість собак гельмінтами становила 77,3 %, котів – 69,4 %. Ураженість дипілідіями складала 20 собак – 6,1 %; котів – 9, відповідно 8,1 %. У тварин спостерігалися анемія, кахексія, блювота, діарея; відмічалися випадки падежу.

Ключові слова: *собаки, коти, гельмінти, клінічні ознаки*

За даними ряду авторів [3, 4, 5] популяція безпритульних м'ясоїдних тварин (собак і котів) постійно зростає у великих містах та селищах України. Безпритульні собаки та коти є джерелом збудників різноманітних заразних захворювань і, насамперед, гельмінтозів [1, 2].

Інтенсивне ураження тварин дипілідіями призводить до розвитку тяжких клінічних ознак, а в деяких випадках і до загибелі тварини [6, 7].

З червня 2012 року в місті Харкові почало свою роботу Комунальне Підприємство «Центр поводження з тваринами». Даний центр був створений за аналогічним проектом німецького притулку, який включає притулок, клініку та готель для тварин. До центру надходять собаки з різних районів Харкова та області, яких відловлює служба підприємства, окрім цього м'ясоїдних приносять громадяни, що неспроможні більше їх утримувати.

Мета досліджень – провести обстеження на гельмінтози тварин притулку КП «Центр поводження з тваринами» (м. Харків), а також провести вивчення клінічних ознак у хворих тварин за спонтанного дипілідіозу в його умовах.

Матеріали та методи. Було обстежено 437 тварин, із них 326 собак і 111 котів, віком від 2 місяців і більш ніж 10 років. Майже всі тварини були безпородними або метисами у першому та другому поколіннях.

Матеріалом для дослідження були фекалії м'ясоїдних тварин (собак і котів). За результатами копроскопічних досліджень за методами послідовного промивання та Фюллеборна, з метою вияву члеників і коконів збудника, був підтверджений діагноз на дипілідіоз. Тварини були поділені на вікові групи з метою подальшого дослідження за проявом клінічних ознак захворювання.

Результати досліджень. За результатами досліджень встановлено поширення гельмінтозів серед собак і котів центру поводження з тваринами. Аналіз отриманих результатів наведено в таблиці.

У 20 собак виявилось ураження дипілідіями, що склало 6,1 % від 326 досліджених. Ураження дипілідіями котів спостерігалось у 9 тварин, що становило 8,1 % від 111 досліджених.

Дослідженнями встановлено низький та високий ступень інтенсивності дипілідіозу. При слабкому ступені інвазії знаходили 1–2 кокони у пробі, при сильному – до 5–6 коконів. У разі слабого ступеню інвазії хвороба мала безсимптомний перебіг.